

वाश तिरसां शब्दे अक० आह्वाने सक० टि० आत्म० सेट्
कृदित् चङि न ह्रस्वः । वाशते अवाशिष्ट । “उदाश्या-
मानः पितरम्” भट्टिः ।

वाशा स्त्री वां काशयति श्यति शो-क । वासके शब्दर०
स्वार्थे क ह्रस्वे अत इत्तत्त्वम् । वाशिका तत्त्वार्थे शब्दच० ।
वाशित न० वाश-भावे क्त । १ तिरसां शब्दे अमरः
२ आह्वाने च ।

वाशिता स्त्री वाश-क्त । १ करिण्याम् २ स्त्रीमात्रे च अमरः
वा(शि)शिश्र न० वाशि(सि)श्रदेस् अण् तेन प्रोक्तं वा
अण् । वाशिष्टप्रणीते १ उपपुराणभेदे २ योगशास्त्रभेदे च ।
श्वशि(सि)श्रस्वन्नि लि० । ४ गोमत्यां नद्यां स्त्री
हेमच० ङीप् । [नेदि० ।

वाश्र न० वाश-रक् । १ गृहे २ चतुष्पटे च । ३ द्विसे पु०
वाष्प(स्य) पु० वा-प ष्(सु)क् च । १ ऊर्णायां २ लोहे मेदि०
३ चतुर्जले च अमरः । संज्ञायां कन् । ४ भारिषशाके
(नटिया) पुं स्त्री-शब्दर० वा गौ-ङीप् । वाष्पी+(स्त्री)-
स्वार्थे क । वाष्पि(स्य)क्ताप्यत्र अमरः ।

“भारिषो वाष्पको मार्घः श्रुतो रक्तश्च स सृष्टः । भा-
रिषो मधुरः शीतो विष्टम्भो पित्तहृद् गुरुः । वात-
क्षेपकरो रक्तपित्तहृद् विषमाग्निजित् । रक्तमासौ
गुरुनातिसञ्चारो मधुरः सरः । क्षेपलः कटुकः
पाके खल्यदोष उदोरितः” भावप्र० । [अववासत् त ।

वास सुरभीकरणे अद० कु० उभ० सक० सेट् । वासयति ते
वास पु० वस-निवासि षाच्छादने वा आधारकर्मादौ घञ् ।
१ गृहे २ वस्त्रे ३ अश्वस्थाने हेमच० । वास-अच् । ४ वासके
शब्दर० । तत्त्वार्थे स्त्रीत्वमपि तत्र टाप् । ५ सुगन्धे
च । स्थानभेदेऽवस्थाननिक्षेपो यथा

“तस्मात् सङ्कीर्णवृत्तेषु वासो मम न रोचते । पुंसो ये
नाभिनन्दन्ति वृत्तेनाभिजनेन च । न तेषु च वसेत् प्राज्ञः
श्रेयोऽधीं पापबुद्धिषु । ये त्वेवमभिजानन्ति वृत्तेनाभि-
जनेन च । तेषु स ध्रुवु व स्रव्यं सवासः श्रेयसे मतः”
मात्स्ये २८ अ० । “धार्मिकैरावृते यामे न ध्याधिवह्वले
भृशम् । न मृदुराज्ये निवसेत् न पाषण्डजनैर्दृते ।
हिमवद्द्विबन्धयोर्मध्यं पूर्वपश्चिमयोः शुभम् । सुह्ना
समुद्रयोर्देशं नान्यत्र निवसेत् द्विजः । अर्द्धक्रोशा
क्षदीकूर्चं वर्जयित्वा द्विजोत्तमः । नान्यत्र निवसेत् पुण्यं
नान्यजपामसन्नधौ । न संवसेत् पतितैर्न चण्डालैर्न
पुक्त्रैः । न भूर्खैर्न विप्रैश्च नान्यैर्नान्यावसायिभिः”

कूर्मपुरा० १५ अ० । “धनिनः श्रोत्रियो राजा नदी वैद्यश्च
पञ्चमः । पञ्चयत्न न विद्यान्ते तत्र वासं न कारयेत्” चाणक्यः
वासक पु० वास-एवुल् । खनामख्याते वृक्षे “येन तेन
प्रकारेण वासकः कासनाशकः” इति वैद्यकम्

“वासकः कासहृत् स्वर्ग्यः कफपित्तासनाशनः । तिक्त-
स्तुवरको हृद्यो लघुः शीतस्त्वृर्निहृत् । श्वसकास
ज्वरच्छर्दिमोहकुष्ठक्षयापहः” भावप्र० । २ गानाङ्गवि-
शेषे यथा “सनोहरोऽथ कन्दर्पश्चारुनन्दन एव च ।
चत्वारो वासकाः प्रोक्ताः शङ्करेण स्वयं पुरा” । केषा-
श्चिन्मते नामान्तरम् । “विनोदो वरदश्चैव नन्दः
कुसुद एव च । चत्वारो वासकाः प्रोक्ता गीतवाद्य-
विशारदैः” सङ्गीतदा० ।

वासकसज्जा स्त्री “कुरुते मण्डनं या तु सज्जते वास-
वेश्मनि । सा तु वासकसज्जा स्यात्” इत्युक्तलक्षणे
नायिकाभेदे वासकसज्जाप्यत्र सा० द० ।

वासकर्णी स्त्री वासं देववासं कर्णयत्न कर्ण-आधारे अण्
गौरा० ङीप् । यज्ञशाखायासु शब्दर० ।

वासगृह न० वासयोग्यं गृहम् शाक० मध्यगृहे अमरः ।
वासत पुं स्त्री० वास-अतच् । गर्भे शब्दर० । स्त्रियां ङीप् ।
वासतेयी स्त्री वसतये हिता ढक् । १ रात्रौ लि० । २ वसति-
योग्ये लि० “वनेषु वासतेयेषु” भट्टिः । स्त्रियां ङीप् ।

वासन न० वास-ल्यट् । १ सुरभीकरणे २ धूपने ३ वारि-
धान्याम् ४ वस्त्रे मेदि० । ५ वासस्थाने शब्दर० । ६ ज्ञाने च
धरणिः वस-णिच्-ल्युट् । ७ निक्षेपाधारे निक्षेपार्थे
सुहाङ्गिते पात्वे च । “वासनस्थमनाख्याय ससद्रं यज्ञि-
धीयते” नारदः । “वासनं निक्षेपाधारभूतं सम्पुटादिकं
ससद्रपन्थ्यादियुक्तम्” व्य० त० रघु० । वस-णिच् भावे
ल्युट् । दक्षेपणे च ।

वासना स्त्री वासि-युच् । १ प्रत्याशायां २ ज्ञाने मेदि०
३ श्रुतित्हेतौ संस्कारे जटा० । ४ सुरभीकरणे च ।
मिथ्याज्ञानजन्ये ५ संस्कारभेदे दोषशब्दार्थे । ६ आलय-
विज्ञानानामेकसत्तानवर्तिनां तत्तत्प्रवृत्तिविज्ञानजनन-
शक्तौ बौद्धाः । ७ गणितशास्त्रमिसिद्धे अहस्यङीकरणाद्यु-
पयोगिनि संस्कारभेदे च ।

वासन्त पुं स्त्री० वसन्तखेदम् वसन्ते भवः वा अण् । वसन्त-
प्रिये १ चङ्गे मेदि० । २ कोकिले च राजनि० स्त्रियां ङीप् ।
वसन्तभवे ३ मलयवायौ ४ सुहृदे लि० । ५ प्रत्यासृष्टे
हेमच० । ६ पदनवृक्षे च शब्दर० । ७ तत्कालभवे लि० ।